bertolt brecht
öğrenmenin övgüsü

türkçesi:
hasan
kuruyazıcı

ÖĞRENMENİN ÖVGÜSÜ

Bertolt Brecht

UĞRAK KİTABEVİ YAYINLARI 2
Çağdaş Ozanlar Dizisi 2

BİRİNCİ BASIM ŞUBAT 1966

Kapak SUNGU ÇAPAN

BERTOLT BRECHT

ÖĞRENMENİN ÖVGÜSÜ

Türkçesi
HASAN KURUYAZICI

UĞRAK KİTABEVİ

ŞİİRLER ÜSTÜNE

Bu kitaptaki şiirler, Batı Almanya'da Brecht'in eserlerinin hepsini basmış olan *(Tiyatro Üstüne Yazılar, Oyunlar, Şiirler) Suhrkamp Yayınevi*'nin 1960 ile 1964 arasında çıkardığı *Şiirler* dizisinden alındı. 7 ciltlik dizide Brecht'in bütün şiirleri (oyunlarındakiler de) var. Zaman zaman değiştirmiş bunların bazısını Brecht, bazısı daha önce hiç yayınlanmamış, bazısı da yalnız dergilerde, gazetelerde çıkmış.

Brecht'in kitap olarak topladığı şiirleri pek çok değil. Bunların ilki 1926'da basılan *Taschenpostille - Cep Duaları*. 1927'de bu kitabı çeşitli değişiklikler yaparak *Bertolt Brechts Hauspostille - Bertolt Brecht'in Ev Duaları* adıyla yeniden çıkartıyor. *Postille* aslında Latinceden gelen bir söz, bir araya toplanmış dualar anlamına kullanılıyor.

Ev Duaları beş dersten, bir son-bölümden, bir de ek'ten kurulu. İkinci dersten *Göllerde, Irmaklarda Yüzmek Üstüne* şiirini aldık. Ek'teki tek şiir *Yoksul B.B. Üstüne*'yi, Brecht kitaba yazdığı önsözde Augsburg'lu arkadaşları George Pfanzelt, Caspar Neher ve Otto Müllereisert'e adamış.

İçinden üç parça seçtiğimiz *Aus einem Lesebuch für Staedtebewohner Şehirlerde Yaşıyanlar İçin Bir Okuma Kitabından* dizisi 1925 ile 1930 arasında yazılmış. Plâğa okunacakmış, sonra olmamış.

Öğrenmenin Övgüsü aslında *Massnahme Tedbir* oyununun bir türküsü. Bu oyun Almanya'da ilk gecede sahneden kaldırılmış. Aynı şiirle ilerde Birleşik Devletler'de *Amerika'ya Karşı Davranışları Araştırma Kurulu* da Brecht'i suçlamıya kalkacaktır.

Bir İyi Adam'a Sorular Brecht'in 1929 1934 yılları arasında yazdığı, *Suhrkamp Yayınevi*'nin *Şiirler*'inden önce hiçbir yerde yayınlanmamış şiirlerinden biri.

Brecht 1933'de Almanya'dan ayrılıyor. Bundan sonra kendi deyimiyle *sürgün* yılları başlıyacak, 1947'ye kadar yurt dışında yazdığı şiirleri *Sürgünden Şiirler* diye adlandıracaktır. *Svendborger Gedichte - Svendborg Şiirleri* bu devrenin ilk şiir kitabı. Bir Danimarka limancığı Svendborg. Brecht 1933'den 1939'a kadar bu kasabanın yakınında oturuyor. Kitabı çıktığı sırada da Naziler'in Danimarka'ya girmesiyle İsveç'e geçmek zorunda kalıyor.

Svendborg Şiirleri altı bölüm. Birinci bölümün adı *Deutsche Kriegsfibel - Almanca Savaş Cep Kitabı*. Savaş taşlamaları yapıyor Brecht bu şiirleriyle. Gerek bu şiirlerden seçtiğimiz parçalarda, gerek daha sonra gelen bazı şiirlerde bir *Badanacı*'dan söz ediliyor. Hitler bir zamanlar ressamlığa heves etmiş, tabelâcılık yapmış. Brecht çoğu şiirlerinde *Badanacı* diye alaya alıyor onu.

*Yahudiler'in Orospusu Marie Sanders'in Balad*ı ile *Erik Ağacı Svendborg Şiirleri*'nin ikinci bölümünden. Çocuk şiirleri de yazmış Brecht. Tabiî bunların adları, bir de biçimleri çocuk şiiri. *Erik Ağacı* onlardan bir örnek. Üçüncü bölüm *Kronikler. Okuyan Bir İşçinin Soruları, Mike İçin Kömür* de bu bölümden seçilme. Birçok oyunlarında, şiirlerinde yaptığı gibi Brecht *Mike İçin Kömür*'ü de başka bir eserden, *Sherwood Anderson*'un *Yoksul Beyaz* adlı kitabından yararlanarak yazmış.

Naziler 1933'de işlerine gelmiyen kitaplar arasında Brecht'inkileri de büyük gürültüyle yakıyorlar. *Svendborg Şiirleri*'nin beşinci bölümü *Deutsche Satire-Almanca Taşlamalar*'dan alınan *Kitap Yakma* bu olay üzerine yazılmış.

Sürgün Boyunca Düşünceler ile *Yeni Kuşağa* aynı kitabın altıncı ve son bölümünden.

Tiyatro İçin Küçük Araç'ında düz yazıyla anlattığı tiyatro yöntemini şiirlerle de özetlemiş Brecht. *Perdeler* bu şiirlerden bir örnek.

Brecht'in 1937 ile 1940 arasındaki şiirlerini yardımcısı Margarethe Steffin toplamış. Brecht de *Steffinische Sammlung Steffin Dizisi* adını vermiş bunlara. Danimarka'da, İsveç'te, Finlândiya'da yazılmış şiirler. *Kiraz Hırsızı* bu diziden.

Asker Türküsü ile *Ninni, Yiğit Ana* oyunundan. *İstiyorum Gideyim Sevdiğimle* ile *Bu İyi İşte, Sezuan'ın İyi İnsanı*'nın türküleri.

1941'de, daha önce İsveç'ten Finlândiya'ya geçmiş olan Brecht, yine Naziler'in önünden kaçarak Rusya'ya, oradan Pasifik yoluyla Amerika'ya geçiyor. *Tayfun* ve *Her Yerde Dostlar* şiirlerinde bu yolculuğa değinmiş.

Amerika'da California eyaletinde Hollywood yakınında Santa Monica'ya yerleşiyor. Geçinmek için film senaryoları yazıyor, pek başarı kazanamıyor. *Hollywood* şiiri bu dönemden. *Sürgünden Şiirler*'i üç kere bastırıyor Amerika'da. Her seferinde değişikliklerle, eklemelerle.

Bekleyeceğim Seni, Kafkas Tebeşir Dairesi oyununun türkülerinden. Çok sevdiği şair Simonov'un ünlü şiiri *Bekle Beni*'yi hatırlatıyor Brecht bu şiiriyle. 1947'de Amerika'dan dönüyor. Bir yıl İsviçre'de kalıyor, Batı Almanya'ya giriş iznini bekliyor. Ama Müttefikler izin vermiyorlar. 1948'de Çek pasaportuyla Doğu Berlin'e geçiyor, yerleşiyor.

1953'deki şiirlerinin adı *Buckower Elegien Buckow Ağıtları*. Buckow Berlin'de bir yer, Brecht bir ara göl kıyısında bahçeli bir ev de tutuyor burada. *Lâstik Değiştirme, Bir Sıcak Gün, Duman, Demir, Çamlar, Sekiz Yıl Önce, Sesler* hep *Buckow Ağıtları*'ndan.

Berlin'e geldikten sonra kendini iyice tiyatroya veriyor Brecht. Şiir için pek az zaman ayırabiliyor. *Zayıflıklar, Köpek, Güç Zamanlar, Pencereden İlk Bakış Sabah Erkenden*, bu son şiirlerinden.

GÖLLERDE IRMAKLARDA YÜZMEK ÜSTÜNE

1

Solgun yaz günü, rüzgâr tepede
Yalnız büyük ağaçların yaprağında eserken
Irmaklarda yatmalı, ya da göllerde insan
Sazanların yuva kurduğu yosunlar gibi.
Gövden hafifler suda. Kolun
Sudan dışarı çıkıp göğe düştü mü
Usuldan sallar rüzgâr unutkan,
Boz renkli ağaç dalı sanır da.

2

Durgundur gökyüzü öğle üzeri.
Gözlerini yumarsın kırlangıçlar geçerken.
Çamur ılıcık olur. Kaynadı mı serin kabarcıklar
Bilirsin: Bir balık geçmiştir içinden.
Gövdem, bacaklarım, kollarım sessiz
Bir arada uzanmışız kımıldamadan
İçimizden serin balıklar yüzünce ancak
Gölcüğün üstünde güneşi duyuyorum.

3

Akşam üstü uzun süre yatmaktan
Tembelleşince, şöyle organları tutulup,
Ne varsa hiç aldırmadan, şap diye
Çekici mavi ırmaklara atmalı insan.
En iyisi dayanırsın akşama kadar.
O zaman solgun köpek balığı gök gelir
Irmağın, çalıların üstüne hem aç, hem kötü
Artık her şey kendi canının çektiğincedir.

4

Tabiî sırt üstü yatmalı insan
Tam alıştığı gibi. Kendini bırakmalı.
Yüzmemeli, yok, şöyle yalnızca
Sanki ringa balığıymış gibi yapmalı:
Gökyüzünü seyretmeli insan, hani
Bir kadın onu kollarına almış gibi yapmalı, öyle doğrusu da.
Hiç kıpırdamadan yatmalı, sevgili Tanrı'nın
Yüzdüğü gibi akşamları kendi ırmaklarında.

YOKSUL B. B. ÜSTÜNE

1

Ben, Bertolt Brecht, kara ormanlardan geliyorum.
Şehirlere taşımış anam beni
Daha karnındayken. Ormanların soğuğu
Ölüp gidene kadar kaplıyacak içimi.

2

Asfalt şehir evim benim. En baştan beri
Donanmışım her çeşit son-dua gereciyle:
Gazeteyle. Tütünle. Evde yapma şarapla.
Güvensiz, tembel, memnun olmuş sonunda.

3

Dost davranırım insanlara. Geçiririm
Melon bir şapka başıma törelerine göre
Derim: Bambaşka kokan hayvanlar bunlar
Boş ver, derim, öyleyim ben de.

4

Boş salıncaklı iskemlelerimde öğleden önceleri
Otururum yanımda birkaç kadın
Dertsiz tasasız seyrederim onları, derim:
Ben varım ya ben, güvenmeyin bana sakın.

5

Akşama doğru erkekleri toplarım çevreme
«Beyefendi» li konuşuruz karşılıklı.
Uzatırlar masamın üstüne ayaklarını
Derler: Daha iyi olacak işler. Bense sormam:
Ne zaman?

6

Sabaha doğru işer çamlar alaca karanlıkta
Kuşlar bağırışmıya başlar, çamların kurtçukları,
Tam o saat dikerim kadehimi şehirde dibine kadar,
fırlatıp
Atarım izmariti ağzımdan, uykuya dalarım tedirgin.

7

Biz, hafifmeşrep bir kuşak, oturmuşuz
Herkesin yıkılmaz saydığı evlerde
(Böyle kurduk yüksek yapılarını Manhattan adasının
Atlantik'in üstünden konuşan ipince antenleri de.)

8

Bu şehirlerden arda kalacak: İçlerinde at koşturan
rüzgârlar!
Mutlu kılar ev yiyicisini: Yiyici evi boşaltır.
Biliyoruz, geçiciyiz hepimiz
Bizden sonra olmıyacak söz etmiye değecek şey.

9

Gelecek olan depremlerde umarım
Yitirmem Virginia'mı acılıkla
Ben, Bertolt Brecht, asfalt şehirlere düşmüş
Kara ormanlardan, anamın karnında, ilk ve en başta.

«ŞEHİRLERDE YAŞIYANLAR İÇİN BİR OKUMA KİTABINDAN» ADLI DİZİDEN

3

Gördüğün konukların
Tabağı da var fincanı da
Sana
Yalnız bir tabak verdiler
Çay ne zaman gelecek diye sorduğunda
Yemekten sonra
Dediler.

8

Gece sık sık düşüme giriyor, geçinecek
Parayı kazanamıyormuşum artık.
Yaptığım masaları kullanmıyormuş
Hiç kimse bu ülkede. Balık satıcılarının konuştuğu dil
Çinceymiş.

En yakın akrabalarım
Yabancı yabancı bakıyorlar suratıma
Yedi yıl yattığım kadın
Nezaketle selâmlayıp beni evin koridorunda
Gülümsiyerek geçip
Gidiyor.

Biliyorum
En son oda boş duruyor
Eşyalar toplanmış
Şilte delik deşik
Perdeler paramparça.
Kısacası, her şey tamam benim
Dertli yüzümü
Bembeyaz soldurmak için.

Kurusun diye avluya asılmış çamaşırlar
Benim çamaşırlarım, tanıyorum onları.
Daha yakından bakınca üstelik
Dikişlerini, yamalarını
Görüyorum.
Galiba
Ben taşınmışım. Başka birisi
Girmiş şimdi buraya
Hatta
Çamaşırlarımın içine bile.

14

Taşınması gerektiğini söylemiştim.
Yedi haftadır oturuyordu bu odada
Ve taşınmak istemiyordu.
Güldü, sandı ki
Şaka ediyorum.
Akşam eve döndüğünde bavulu
Kapının önünde duruyordu. İşte
O zaman şaşa kaldı.

ÖĞRENMENİN ÖVGÜSÜ

En basit olanı öğren! Hani şu
Vakti saati gelenler için
Hiçbir zaman geç değildir bu!
Abc'yi öğren, yeterli değilse de, yine
Öğren sen! Şevkin kırılmasın!
Giriş işe! Her şeyi bilmek zorundasın!
Yönetimi kendi eline almak zorundasın.

Yoksullar yurdundaki adam, öğren!
Hapishanedeki adam, öğren!
Mutfaktaki kadın, öğren!
Babalık, öğren!
Yönetimi kendi eline almak zorundasın.
Yersiz yurtsuz âvare, ara bul okulu!
Soğuktan buz kesen, bilgi edin kendine!
At pençeni kitaba, açlıktan ölen: Bir silâhtır o.
Yönetimi kendi eline almak zorundasın.

Sormaktan utanma, yoldaş!
Etki altında kalma
Kendin araştır!
Sen kendin bilmiyorsan bir şeyi
Bitti bilmiyorsun demektir.
Gözden geçir hesabı
Kendin ödiyeceksin.
Her kaleme parmak bas
Sor bakalım: Nasıl çıkmış?
Yönetimi kendi eline almak zorundasın.

İyi, ama ne için?
Sen satın alınmazsın, ama eve
Düşen yıldırım da
Satın alınmaz.
Bir dediğinden bir daha çıkmazsın artık.
Ne dedin?
Dürüstsün, düşünceni söylersin.
Hangi düşünceni?

Yüreklisin.
Kime karşı?
Akıllısın.
Kimin için?
Kendi çıkarını düşünmezsin.
Ya kiminkini düşünürsün?
İyi bir dostsun.
İyi insanlarla da mı?

Dinle şimdi: Biliyoruz
Düşmanımızsın. Bu yüzden seni
Bir duvarın önüne dikeceğiz şimdi. Ama hizmetlerini
göz önünde tutup
Hem de iyi yanlarını
İyi bir duvarın önüne dikeceğiz,
İyi tüfeklerin iyi kurşunlarıyla vuracağız,
İyi bir kürekle iyi toprağa gömeceğiz.

AÇLARIN EKMEĞİNİ YİYİP BİTİRDİLER
Etin adını bilen yok artık. Boşuna
Aktı bunca alın teri.
Defnelikler baştan başa
Yolunmuş.

Cephane fabrikalarının bacalarından
Duman yükseliyor.

DUVARIN ÜSTÜNDE TEBEŞİRLE BİR YAZI
Savaş istiyorlarmış.
Bunu yazan
Kendi vuruldu.

GELECEK OLAN SAVAŞ
İlk savaş değil. Ondan önce
Başka savaşlar da oldu.
En sonuncusu bittiğinde
Kazananlarla yenilenler vardı.
Yenilen yanda yoksul halk
Açlıktan kırıldı. Kazanan yanda
Açlıktan kırıldı yine yoksul halk.

GENERAL, ŞU SENİN TANKIN GÜÇLÜ BİR ARAÇ
Yerle bir eder bir ormanı, yüz insanı ufalar geçer.
Ama bir kusuru var:
Mutlak bir sürücü ister.

General, şu senin bomba uçağın pek güçlü.
Hızlı uçar fırtınadan, filden çok taşır.
Ama bir kusuru var:
Mutlak yapacak bir usta ister.

General, insanoğlu çok işe yarar.
İstersen uçar, istersen öldürür.
Ama bir kusuru var:
Düşünür.

BADANACI ŞÖYLE DİYOR:
Ne kadar çok top dökersek
O kadar uzun olacak barış.

Bu hesaba göre:
Ne kadar çok tohum ekersek
O kadar az olacak ürün.
Ne kadar çok dana kesersek
O kadar az olacak et.
Ne kadar çok kar erirse dağda
O kadar kurak olacak ırmaklar.

KÖYLÜ SÜRÜYOR TOPRAĞI.
Kim
Toplıyacak ürünü?

GENÇLER OTURMUŞLAR İKİ BÜKLÜM KİTAPLARIN BAŞINA.
Ne demiye öğreniyorlar?
Hiçbir kitap öğretmez ki
Dikenli tellerde asılıyken
Su bulmanın yolunu.

GECE
Evli çiftler
Yatağa giriyor. Genç kadınlar
Yetimler doğuracak.

YAŞLANANLAR
Para taşıyor bankalara.
Bankaların önünde kamyonlar duruyor.
Parayı taşıyorlar
Cephane fabrikalarına.

1

Nürnberg'de bir yasa koydular
Bir ağlama bazı kadınlarda, şu hani
Yasak erkekle yatağa giren.
«Ete zam var kenar mahallelerde.
Hızla çalıyor davullar
Gökteki Tanrım, bir şey yapacaklarsa
Bu gece yaparlar.»

2

Marie Sanders, pek kara sevgilinin saçları.
Öyle davranmasan ona daha iyi bugün,
Hani dün davrandığın gibi.
«Ete zam var kenar mahallelerde.
Hızla çalıyor davullar
Gökteki Tanrım, bir şey yapacaklarsa
Bu gece yaparlar.»

3

Anne, ver anahtarı bana
Her şey yarı yarıya kötü artık.
Ay her zaman göründüğü gibi.
«Ete zam var kenar mahallelerde.
Hızla çalıyor davullar
Gökteki Tanrım, bir şey yapacaklarsa
Bu gece yaparlar.»

4

Bir sabah erkenden, saat dokuzda
Şehirden geçirdiler
Gömlekle, boynunda bir yafta, saçları kesik.
Sokak uğuldadı. O
Buz gibi baktı.
«Ete zam var kenar mahallelerde.
Bu gece Badanacı konuşacak.
Ulu Tanrım, bir kulağımız olaydı
Bilirdik, hâlimiz ne olacak.»

ERİK AĞACI

Bir erik ağacı durur avluda
Öyle cılız, inanmak zor.
Çevresinde bir çit var da
Kimse ezmiyor neyse.

Bizim küçük boy atamaz.
Oysa gönülden ister bunu.
Ama nerde, sözü olmaz
Güneş gördüğü yok ki.

Erik ağacı olduğuna inanmak zor
Hiç erik vermez çünkü
Ama yine de erik ağacı işte
Yapraklarından belli.

Yedi kapılı Teb şehrini kim kurdu?
Kitaplarda kralların adı yazılı.
Krallar mı sürükledi kaya parçalarını?
Ya kaç kere yıkılan Babil —
Kim yaptı onu boyuna yeni baştan? Hangi evlerinde
Altın pırıltılı Lima'nın otururdu yapı işçileri?
Nereye gittiler Çin Duvarı bittiği gece
Duvarcılar? Ulu Roma'da
Geçilmez zafer anıtından. Kim dikti bunları? Kimleri
yenerek
Zaferler kazandı Sezar'lar? Üstüne türküler yakılmış
Bizans'da
Yalnız saraylar mı vardı oturacak? Masal ülkesi
Atlantis'de bile
Haykırarak gece yarısı, deniz her şeyi yutarken,
Kölelerine seslendi boğulanlar.

Genç İskender Hindistan'ı aldı.
Bir başına mı?
Sezar Galyalılar'ı yendi.
Hiç olmadı bir ahçı da mı yoktu yanında?
İspanyalı Filip ağladı, filosu
Battığında. Başka ağlıyan olmadı mı?
II. Frederik Yedi Yıl Savaşı'nı kazandı. Kim
Kazandı ondan başka.

Her sayfada bir zafer.
Zafer yemeğini kim pişirdi?
Her on yılda bir büyük adam.
Masrafları kim yüklendi?

Bunca olay.
Bunca soru.

MİKE İÇİN KÖMÜR

1

Duydum ki Ohio'da,
Başlarında bu yüzyılın
Bir kadın otururmuş Bidwell'de,
Mary McCoy, bir hat bekçisinden dul
Mike McCoy adında, yoksulmuş.

2

Ama her gece gümbürtülü trenlerinden Wheeling Kumpanyası'nın
Bir kömür parçası atarmış frenciler
Patates bahçesine çitin üstünden
Kısık bir sesle bağırarak aceleyle:
Mike için!

3

Ve her gece Mike'ın kömürü
Çarptı mı kulübenin arka duvarına
Kalkarmış ihtiyar, geçirirmiş
Entarisini üstüne yarı uykuda, kenara kaldırırmış kömür parçasını,
Frencilerin armağanı Mike'a, ölen, ama
Unutulmıyan.

4

Gün ağarmadan çok önce kalkarmış böylece, kaldırırmış
Armağanlarını ortadan
Başları derde girmesin frencilerin
Wheeling Kumpanyası'yla diye.

5

Bu şiiri dostlarına adadım
Frenci Mike McCoy'un
(Ciğerleri zayıflayıp da ölen
Ohio'nun kömür trenlerinde)
Dostluk için.

Emrettiğinde rejim zararlı bilgiyle dolu kitapların
Halk önünde yakılmasını ve her yerde
Öküzler kitap dolu arabaları
Odun yığınlarına çekmek zorunda kaldığı zaman,
Bir kovulmuş yazar, en iyilerinden biri, listesini
Gözden geçirirken yakılanların, dehşetle farketti
unutulduğunu
Kendi kitaplarının. Masasına koştu
Öfkeden uçarak ve bir mektup yazdı baştakilere.
Yakın beni! diye yazdı kanatlanan kalemiyle, yakın
beni!
Yapmayın bana bunu! Beni eksik bırakmayın! Ben de
Hep gerçeği söylemedim mi kitaplarımda? Şimdiyse
Bir yalancıymışım gibi davranıyorsunuz bana!
Emrediyorum size:
Yakın beni!

I

İstemez, çivi çakma duvara
At gitsin ceketini iskemlenin üstüne!
Bu da dert mi dört gün için?
Yarın geri döneceksin.

Bırak su verme fidana!
Bir ağaç fazla yetiştirmek niye?
Daha basamak boyu yükselmeden
Sevinçle çekip gideceksin.

Yık gözüne kasketini, önünden insanlar geçerken!
Elin dilbilgisini karıştırmak niye?
Seni yurda çağıracak haber
Bildiğin dilde yazılmış gelecek.

Kireçler tavandan nasıl kopup düşerse
(Karşı koma buna, bırak!)
Çökecek zorbalık duvarı da
Hani sınırda diktikleri
Adaletin karşısına.

II

Elinle çaktığın çiviye bak duvarda:
Geri dönüş ne zaman, ne umuyorsun?
İçinden umduğunu bilmek istiyor musun?
Gün güne
Kurtuluş için çalışıyorsun
Odanda yazıyorsun kapanmış.
Emeğinin ürünü ne, bilmek istiyor musun?
Avlunun ucundaki kestane fidanına bak
Hani bin zahmetle su taşıdığın!

I

Gerçekten, karanlık günlerde yaşıyorum!
Saflık sayılıyor dürüst söz. Kırışıksız bir alın
Duygusuzluğa yorumluyor. Gülen
Korkunç haberi
Almamış daha.

Ne biçim günler bunlar, şöyle
Ağaçlar üstüne iki söz etmek nerdeyse cinayet
sayılmada
Çünkü sayısız yolsuzluğun üstü bir susuşla örtülü!
Şurda kendi halinde yolunda yürüyene
Yaklaşamıyacak mı dostları artık
Başları darda kaldı mı?

Doğru: Hayatımı kazanıyorum daha.
Ama inanın bana: Sırf bir raslantı bu. Hiçbiri
Yaptıklarının tıka basa doymamı haklı gösteremez.
Zarar görmemiş olmam bir raslantı. (Şansım bir ters
gitti mi işim tamam demektir.)

Diyorlar ki: Yemene içmene bak sen! Dua et
bulduğuna!
Ama nasıl yiyebilir, içebilirim,
Açların önünden çekip alarak yiyeceğimi, ya
İçtiğim bir bardak suyu susuzlar bulamazken?
Yine de yiyorum işte, içiyorum.

İsterdim ben de bilge olayım.
Bilgelik nedir yazar eski kitaplarda:
Yeryüzünün kavgasından uzak durmak, bu kısa zamanı
Gün etmek korkusuzca
Hem de güç kullanmadan başarmak bir işi
Kötülüğe iyilikle karşılık vermek
Kendi isteklerini yapmamak, hepten unutmak,
Bunlar bilgelik sayılıyor.
Ama yapamıyorum ben:
Gerçekten, karanlık günlerde yaşıyorum!

II

Kargaşalık günlerinde geldim şehirleri
Açlık kol gezerken.
Ayaklanma günlerinde katıldım arasına insanların
Onlarla birlikte karşı koydum.
Böylece geçti günlerim
Yeryüzünde bana verilmiş olan.

Boğazlaşmalar arasında yedim yemeğimi
Uykuya katiller arasında yattım
Sevgiyi hiç önemsemedim
Sabırsızca baktım doğaya.
Böylece geçti günlerim
Yeryüzünde bana verilmiş olan.

Yollar bataklığa çıkardı benim zamanımda.
Dilimin belâsı düştüm kasapların eline.
Öyle güclü biri de değildim. Yine de baştakiler
Bensiz daha güven duyacaklardı yerlerinde sandım.
Böylece geçti günlerim
Yeryüzünde bana verilmiş olan.

Kuvvetler pek sayılıydı. Hedef
Uzaktaydı çok
İyice seçiliyordu, benim için ulaşması
Pek zor da olsa.
Böylece geçti günlerim
Yeryüzünde bana verilmiş olan.

III

Sizler, yüzüne çıkıp da kurtulan
Bizim içinde boğulduğumuz selin
Çıkarmayın aklınızdan
Zayıflıklarımızın sözünü ederken
O karanlık günleri de
İçinden kaçıp kurtulduğunuz.

Durmadan yürüdük ayakkabıdan çok ülke değiştirerek
Sınıf kavgalarının arasından, şaşa kaldık
Ortada hep haksızlık, hiç karşı koyan yok.

Biliyoruz da üstelik:
Alçaklığa karşı duyulsa da nefret
Burar yüzünü insanın.
Haksızlığa karşı olsa da öfke
Kabalaştırır sesini insanın. Ah,
Dostluk tohumunu atmıya kalkan bizler
Dost olamadık biz kendimiz.

Ama sizler, her şey düzelince
İnsan insana yardım edecek kadar
Hoşgörürlükle
Getirin bizi aklınıza.

Ana perdenin üstüne kavgacı
Barış-güvercini'ni çizin kardeşim Picasso'nun. Ardına
Bir tel gerip asın
Şöyle uçuşuveren küçük perdeyi,
Hani şu, iki deniz köpüğü, kapanınca üst üste
Lânet bildirileri dağıtan işçi kadını,
Yemininden dönen Galile'yi saklıyan.
Perde, oyununa göre,
Kaba ketenden de olur ipekten de,
Beyaz deriden de kırmızıdan da, ne bileyim ben işte.
Çok koyu renk yapmayın da tek, üstüne
Oynanacak her sahnenin adını
Yansıtacaksınız, gerilim yüzünden,
Beklensin «doğru» olan diye. Sonra çok yüksek
yapmayın
Benim perdemi, ayırmayın sahneyi!
Seyirci seyretsin, arkasına yaslanıp,
Çalışkan hazırlığı, ona
Pek esrarlı gelen, teneke bir ayı
Görsün yukarıdan inerken, bir tahta dam
İçeriye taşınsın, pek çok da göstermeyin
Ama gösterin biraz! Ve anlatın ona ki
Göz boyamıyorsunuz siz,
Çalışıyorsunuz, dostlar.

Çok çok erken bir sabah, daha horoz ötmeden
Bir ıslıkla uyandım, pencereyi açtım.
Kiraz ağacımın üstünde —ağaran gün bahçeyi
dolduruyordu—
Pantolonu yamalı bir genç adam oturmuş
Sevinçle kirazlarımı topluyordu. Beni görünce
Başıyla selâm verdi, iki eliyle birden
Dallardan toplayıp kirazları ceplerine koyuyordu.
Daha uzun süre, geri dönmüş yeniden yatağımda
yatarken
O sevinçli minik ıslığı çalışını dinledim.

VI

Küçük oğlum soruyor bana: Matematik öğreneyim mi?
Ne için, demek geliyor içimden. İki parça ekmeğin bir taneden çok olduğunu
Böyle de anlarsın sen.
Küçük oğlum soruyor bana: Fransızca öğreneyim mi?
Ne için, demek geliyor içimden. O devlet çöküyor. Sen
Karnını uğuştur elinle yalnız, biraz da inle
Anlarlar derdini
Küçük oğlum soruyor bana: Tarih öğreneyim mi?
Ne için, demek geliyor içimden. Başını toprağa sokmayı öğren
Böylece hayatta kalırsın belki.

Evet, öğren matematiği, diyorum
Öğren Fransızca'yı, öğren tarihi!

VII

Beyaz badanalı duvarın önünde
Kara boyalı asker bavulu dikilir içi yazılarla dolu.
Üstünde pipolarla bakır tablalar vardır
Çin perdesi, kuşkuluların resmi işlenmiş,
Yukarıdan doğru sarkar. Maskeler de oradadır. Yatağın
yanıbaşında da
Altı lâmbalı küçük radyo durur.
Sabah erkenden
Düğmeyi çeviririm, düşmanlarımın
Zafer haberlerini dinlerim.

Taş söyledi mi yere düşeceğim diye
Havaya fırlattığında
İnan ona.
Su söyledi mi ıslanırsın diye
Suya girdiğinde
İnan ona.
Yavuklun yazdı mı geleceğim diye
İnanma ona. Bir
Doğa kuralı yok bunda.

İçki, meyhaneci, çabuk, tez tut elini!
Alma bir savaşcının vaktini.
Daha imparatoru için döğüşecek.

Memen, kadın, çabuk, tez tut elini!
Alma bir savaşcının vaktini.
Daha Moravya üstüne at sürecek.

At kozunu, arkadaş, tez tut elini!
Alma bir savaşcının vaktini.
Asker yazıyorlar, yetişecek.

Et duanı, papaz, çabuk, tez tut elini!
Alma bir savaşcının vaktini.
Daha imparator için ölecek.

NİNNİ

Uyusun da büyüsün, ninni
Samanda hışırdıyan ne?
Komşunun yumurcakları ağlıyor
Mutlu benimkilerse.
Komşununkiler paçavralar içinde
Sen ipek giyiyorsun oysa
Bir meleğin eski
Giysisinden bozma.

Komşuda yiyecek kırıntı yok
Oysa sana pasta var
Kuru gelirse çok
Bir söz söyle o kadar.
Uyusun da büyüsün, ninni.
Samanda hışırdıyan ne?
Birisi Polonya'da yatıyor
Öbürü kimbilir nerde.

İSTİYORUM GİDEYİM SEVDİĞİMLE

İstiyorum gideyim sevdiğimle.
İstiyorum boş vereyim sonu ne olacak.
İstiyorum düşünmiyeyim iyi mi, kötü mü.
İstiyorum bilmiyeyim beni seviyor mu.
İstiyorum gideyim sevdiğimle.

BU İYİ İŞTE

Kimseyi kötülüğe sürmemek, hem de kendini
Herkesi mutlu yapmak, kendini de, bu
İyi işte.

HER YERDE DOSTLAR

Finlandiyalı işçiler
Yatak verdiler ona bir de yazı masası
Sovyetler Birliği'nin yazarları gemiye bindirdiler
Bir yahudi çamaşırcı Los Angeles'te
Bir kat giysi yolladı: Kasapların düşmanı
Dostlar buldu kendine.

TAYFUN

Birleşik Devletler'e kaçarken Badanacı'nın önünden
Bir de baktık küçük gemimiz duruverdi yerinde.
Bütün bir gece, bütün bir gün
Yattı kaldı Luzon açıklarında Çin Denizi'nde.
Bazıları tayfun yüzünden diyordu, kuzeyde esen
Başkaları Alman korsan gemilerinden korkuyordu.
Herkes
Tayfunu Almanlar'a tercih ediyordu.

HOLLYWOOD

Her sabah, ekmeğimi kazanmak için
Pazara çıkıyorum, yalanların satın alındığı.
Umutla dolu
Katılıyorum satıcıların arasına.

M.'YE MEZAR YAZISI

Kaçtım köpek balıklarından
Hakladım kaplanları
Yem oldum sonunda
Tahtakurularına.

ÇAY PİŞİRİRKEN GAZETE OKUMAK

Sabahın köründe gazetede şaşırtıcı plânlarını okuyorum
Papayla kralların, bankerlerin, petrol ağalarının.
Öbür gözüm
Çay suyu dolu kapta
Bulanıyor su, kaynamıya başlıyor, sonra yine arınıyor
Kabın üstünden taşıp ateşi bastırıyor.

HER ŞEY DEĞİŞİYOR

Her şey değişiyor. Yeni baştan
Başlıyabilirsin son soluğunla.
Ama olan oldu bir kere. Şaraba
Kattığın suyu
Artık ayıramazsın.

Olan oldu bir kere. Şaraba
Kattığın suyu
Artık ayıramazsın, ama
Her şey değişiyor. Yeni baştan
Başlıyabilirsin son soluğunla.

BEKLİYECEĞİM SENİ

Gözün arkada kalmadan git savaşa, asker
Kanlı savaşa, acı savaşa
Giden herkesin geri dönmediği:
Geri dönersen eğer burada olacağım.
Bekliyeceğim seni yeşil karaağaçların altında
Bekliyeceğim seni çıplak karaağaçların altında
Bekliyeceğim en sonuncu dönene kadar
Daha da sonra.

Savaştan geri gelirsen
Hiçbir çizme olmıyacak kapının önünde
Yanımdaki yastık boş
Dudaklarım öpülmemiş olacak
Geri dönersen eğer, geri dönersen eğer
Her şey eskisi gibi, diyebileceksin.

LÂSTİK DEĞİŞTİRME

Yolun kenarında oturuyorum.
Şöför lâstiği değiştiriyor.
Sevmiyorum geldiğim yeri.
Sevmiyorum gideceğim yeri.
Niye seyrediyorum lâstik değiştirmeyi
Sabırsızlıkla?

BİR SICAK GÜN

Bir sıcak gün. Dizlerimde yazı dosyası
Çardakta oturuyorum. Yeşil bir kayık
Yaklaşıyor çayırın ordan. Kıçında
Şişman bir rahibe, sıkıca giyinmiş. Onun önünde
Mayolu yaşlıca bir erkek, bir papaz olacak.
Küreklerin başında var gücüyle kürek çeken
Bir oğlan. Aynı eski günlerdeki gibi! diye düşünüyorum
Aynı eski günlerdeki gibi!

DUMAN

Göl kıyısında ağaçlar altında küçücük ev.
Tepesinden duman tütüyor.
Ya tütmeseydi
Ne avuntusuz olurdu
Ev, ağaçlar ve göl.

DEMİR

Bu gece düşümde
Büyük bir fırtına gördüm.
Kavradı yapı iskelesini
Paraladı payandaları
Hani demirden, alaşağı etti.
Ama tahtadan yapma ne varsa
Eğilip büküldü, ayakta kaldı.

ÇAMLAR

Sabahları
Bakırlaşır çamlar.
Böyle görürdüm onları
Yarım yüzyıl önce
İki dünya savaşından önce
Genç gözlerle.

SEKİZ YIL ÖNCE

Ne günlerdi onlar
Her şey başka türlüydü.
Kasap kadın bilir bunu.
Amma da dik yürürdü postacı.
Ya elektrikçi neydi?

SESLER

Daha sonraları, son baharda
Akçakavaklara büyük karga sürüleri yerleşir
Ama bütün yaz boyunca
Çevrede hiç kuş olmadığı için
Yalnız insan sesleri duyarım duygulanarak.
Memnun olurum.

ZAYIFLIKLAR

Senin hiç yoktu
Benim bir tane:
Sevmiştim.

KÖPEK

Bahçıvanım anlattı: Köpek
Güçlüymüş, akıllıymış
Bahçeyi beklesin diye satın alınmış. Ama tutmuşlar
İnsan dostu yetiştirmişler. Nasıl
Hakedecek yiyeceğini şimdi?

GÜÇ ZAMANLAR

Yazı masamın yanında durmuş
Bahçedeki böğürtlene bakıyorum pencereden
Üstünde kırmızı, kara bir şeyler seçiyorum
Augsburg'da çocukluğumdaki böğürtleni
Hatırlıyorum birden.
Dakikalarca düşünüyorum
Ciddî ciddî, masaya gidip
Gözlüğümü alayım mı diye,
Kırmızı dalcıklarda kara böğürtlenleri görmek için
yeniden.

PENCEREDEN İLK BAKIŞ SABAH ERKENDEN

Pencereden ilk bakış sabah erkenden
Yeniden ele geçen eski kitap
Heyecan dolu yüzler
Kar, ard arda mevsimler
Gazete
Köpek
Dialektik
Duş yapmak, yüzmek
Eski müzik
Rahat ayakkabılar
Anlamak
Yeni müzik
Yazmak, üremek
Geziye çıkmak, şarkı söylemek
İnsanlara dost olmak.

UĞRAK KİTABEVİ
Beyazsaray 44/1, Beyazıt
İSTANBUL

Dizgi, baskı
İSTANBUL MATBAASI
Nuruosmaniye Caddesi No: 90
İSTANBUL

3 Lira